List 14.
Tečaj XVI.

NOVICE
gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 7. aprila 1858.

Dolenec gorenskim tovornikom. *)

Da Dolensko, zlasti nižje Dolensko, prav dobre in zdrave vina rodí, to — Gorenci! iz svoje lastne skušnje veste. Kdo je v stani prešteti barigle, ktere vsako leto tù na Dolenskem natakate.

Med drugimi vini so bile vselej zlo obrajtane in močno obiskane vina na južni strani Kerke pred njenim iztokom v Savo, to je, v vinskih goricah pri Kostanjevici in v fari sv. Križa. Komu zmed vas niso znane gorice: Razkriže, Bočje, Brezovic, Gadova peč, Stari grad? Vina v teh goricah niso le močne in zdrave, temuč tudi terdne, in se deržijo po več let; zlasti so za poletni čas varne in hvaljene.

Vi gorenski tovorniki pridete večidel do Kerškega, do kadar tudi vaše barigle v lepih rajdah priplavajo; ondi postojite, in pozvedujete: kje da bi se dalo dobro vince kupiti. Kerčanje za Križevske gorice dobro vedó in dobroto njih vina dobro poznajo, — pa ga večidel iz gole samopridnosti na moč grajajo, ali pa terdijo, da unstran Kerke ni nič več vina, da je že pokupljeno, poprodano, kar je ondi bilo dobrega, da se k večim še kak zveržek tam dobí. Letos posebno pravijo, da je po toči točnik, da ni nič prida, da se ne čisti. Tega pa ne govorijo iz ljubezni do resnice, ali zato, ker so po svojem okusu tega prepričani, ali da bi želeli Vas, Gorence, slabe kupčije obvarovati, ampak iz gole samopašne dobičkarije Vas od teh vinskih goric odvračujejo, zato, da njim zajic ne uide. Oni sami ga namreč v Križevskih goricah skupujejo, da ga potlej Vam, se vé, z obilnim dobičkom prodajajo. To dela že več let posebno eden, kteri je že dosti vina po Križevskih goricah pokupil, akoravno ga je že veliko obrekoval in grajal, in veliko tovornikom pot v Križevske gorice prestregel, z besedo: „Tam sem ga že jez zaaral ali pokupil; tisto je že moje; tam zdaj ni nič prida dobiti.“

23. dan preteklega mesca sušca je neki tovornik v Križevski gorici na Bočjem vina kupil, ker je še nekaj barigelj praznih imel; druge je bil v Kerških goricah natočil. Ko je Križevske vina le v eni zidanci pokusil, je rekel: „Dete! to so vina to! pa jih Kerčani tako grajajo! mi je prav žal, da sem ga že kupil. Ako bi ga še ne bil, bi bil vse barigle tukaj natočil.“

Ali vidite tedaj brezvestno obrekovanje, ktero sosedu zraven sebe živeti ne dá. Dosti bolj po keršanski ljubezni je imel navado nek drug Kerčan, ki zdaj že v černi zemlji počiva, tovornikom reči: „Prijatel! tako je vino moje; če ni za Vas, si pa drugej pomagajte.“ To je bil dober sosed, pošten mož!

Gorenci! nikar lažnjivim obrekovavcom ne verjemite. Le sami pridite pogledat, pokusit in se prepričat; kaj pa je eno uro od Kerškega v vinske gorice, ktere se vprek Kerke proti jugu Vašim očem odprejo? Ne bo Vam žal! Vince boste dobili, da ga bote veseli, čisto kot sonce, močno in boljše kup, kakor od Kerčanov in njih bližnjih sosedov, kteri vam vino dražijo — češ, da ga kmalo ne bo nikjer več dobiti. Lahko ga boste v Križevskih goricah še na tavžente estrajhov dobili. Da si pa daste na vrat na nos od opravljivih jezikov take očale natakniti, skoz ktere ali malo ali nič ne vidite, in da tako hitro zapustite stare prijatle, to ni prav.

Zapopadek teh verstic ni bil le od dopisnika, ampak od več kot sto posestnikov Kerčanom in Gorencom že davnej namenjen. Te besede so tedaj iz njih serc in ust vzete. Pozdravlja Vas Starograjc.

Iz Dolenskega 25. sušca 1858.

*) Ker smo prejeli to pismo iz rok nam dobro znanega moža, kterega poštenost nam je porok, da je resnica kar govorí, mu nismo môgli odreči besede v „Novicah“, čeravno ostro pa po pravici kara samogoltnost se vé da le takih sosedov, kteri zanemarjajo kristjansko pravilo: česar ne želiš sebi, ne stori bližnjemu. Vred.

Ktero meso, ki nam na mizo pride, je najdražje?

Prerajtal dr. Fernand Stamm.

Kmetovavec naj rajta, naj zmiraj in povsod rajta! Tako pridigovajo vsi učeniki kmetijstva in živinoreje; tako sem učil tudi jez. In ker se spodobi, da to tudi sam spolnuješ, kar učiš druge, tedaj tudi vselej rajtam, kjer koli mi številke pridejo pod roke.

Tako že več časa rajtam in ugibujem: ktero meso jémo najdražje?

Naj povém, kar sem zvedil in kako sem zvedil. Vsak lahko za mano rajta; potem naj pa pové: ali sem jo prav zadel ali ne.

Večkrat sem slišal tega in unega rêči: „golobje meso je dober kup.“ Golobe rediti, prizadene malo stroškov in malo truda. Golobnjak se zbije za majhen dnar, in par golobov se kupi za par grošev. To je za začetek vse. Po tem pa tudi ž njimi ni dosti stroškov. Golobom se verže le zvečer kako periše hrane, le da se k hiši privadijo, in če se jim vlije enmalo janeževega olja na vratica golobnjakove, pridejo golobje vsak dan gotovo domú in pripeljejo še ptujih tovaršev s seboj, ktere gospodar najraje berž vjame in zakolje, ker vé, da tudi njegov sosed lahko janeževega olja vlije na svoj golobnjak in vjame naše. „Takih golobov meso je vendar kaj dober kup“ — pravi tedaj ta in uni.

Res nič ne morem zoper to reči, kakor le to, da se bojím, da bi ti tako meso ne obležalo predolgo v želodcu, ker tatvina ne tekne nikoli.

Kmali pa sem doživel vse kaj drugega, kar mi bo vse drugo rajtengo dalo.

Sprehajaje se nekega lepega pomladanskega dné po polji vidim na neki grajšinski njivi tlačane grah sejati; sejali so ga tako počasi, da sem mislil, da ga še le štejejo. Ob enajstih nehajo sejati, in grejo domú južnat.

Komaj pa zapustijo polje, prileté cele rajde golobov iz vasí, planejo na njivo in poberajo grah iz razorov, kakor so planile nekdaj prepelíce nad tabor Israeljcov v pušavi. Kakor sem se čudil pred nad lenimi tlačani, tako sem se

zavzel sedaj nad pridnostjo golobov. — Po južini pridejo tlačani spet s plugi in voli, pa orjejo celi popoldan; zvečer so grajšaku povedali, da so lepo vsejali vès grah.

Ali vsejani grah ni kalil; le tam pa tam se je zapazila kaka cimica, — plevéla pa toliko več.

Tlačani pa so čez neke tedne sedeli domá pri pečenih golobih in so ugibali, kako to, da ne obrodí grah, ki so ga sejali? Eni so rekli, da so ga morebiti pregloboko sejali; drugi so dolžili vreme i. t. d. Na tolste golobe pa niso mislili, kteri so pojužnali setev in pridelk ob enem.

Vprašam sedaj: je li ktero meso dražje, kakor je golobje, kteri z vsakim zernom pozobljejo pridelk in slamo? Meso desetih gosí ni tako drago kakor je meso tatinskih golobov!

„Prav imate“ — mi reče neki grajšak, kteremu sem to povedal — „naj dražje meso je golobje, in prav bi bilo, da bi šli vsi golobje rakom žvižgat.“

„Ne — mu sežem v besedo — meni je še druga žival znana, ktera se redí od še dražje hrane.“

„In ta je?“ — me vpraša.

„Naj Vam sedaj povém, kar sem doživel drugo zimo. Toliko snega je padlo, da je bilo vse belo, kamor je okó neslo. Tudi zima ima svojo prijetnost. Podam se tedaj na sprehod, in sadno drevje ob poti mi je kazalo stezo, kjer naj grém. Grém tedaj, pa berž zapazim zajčji sled. Gledam in gledam: zakaj tudi zajic je pred menoj ravno tù šel, ker jez grém. Berž zapazim troje oglodanih drevesc. „Z Bogom ljube drevesca! vé se ne bote več življenja veselile; za kosilce vas je poručal zajic!“ si mislim. Zima z velikim snegom je terpela 6 tednov; če si tedaj ta zajic iše vsak dan tako kosilo, jih bo pokončal nad sto; za vsak funt njegovega mesa tedaj potrebuje 15 in še več dreves. Ali je po tem takim še ktero meso dražje kakor je zajčje? Prosim, naj reče kdo, da ni, če more rêči po vesti!

Rajtati je treba, rajtati, in potem bi se zvedilo, da naj si nihče golobov ne derží, ampak naj raji ima kuretnino, ktera po dvorišču pobera zaveržene zerna in škode ne dela; — tudi zajci naj se ne terpé v takih krajih, kjer je sadja kaj, ampak raji naj se špogajo ptiči, če že moraš s pušo okoli hoditi; še pametneje pa je, ako postaviš pušo v kot in špogaš mile ptičice, ki ti tako sladko pojó in ti berejo škodljive gosence po drevji. Če že moraš streljati, strelaj v tarčo!

Kaj bi kdo vertnarju rekel, kteri bi na svoj vert zasadil veliko sočivja in bi potem kóz va-nj spustil?

Ali je to kaj drugače, če gojzdar hoče zarediti mlad gojzd, pa izreja serne v njem?

Vém, da s tem marsikterega golobičarja in marsikterega lovca razžalim, — pa zamera gori, zamera doli! rajtenga mi to dá, kar sem tù povedal, in kar to vém, mi nobena golobnina in nobena zajčevina ne diší več tako dobro kakor popred, ko te rajtenge nisem vedil; vselej si mislim: „ali je res ta oblizek toliko vreden kakor je drag?“ — in kakor Bankonova prikazen v Makbetu mi stopijo od zajcov oglodane sadne drevesa, omuljene smerečice in plevélno grahovo polje pred očí, da vès nevoljen veržem skledo z zajcom in golobi v kot in se ne dotaknem mesa take živali, ki je drugim in meni toliko škodo naredila.

„Hosp. Nov.“

Ktere bukve bi naši ljudjé radi imeli?

Slovenci sploh po hribih in dolinah, zlasti mlajši, znajo do malega brati in tudi prav radi beró. Veliko bukev pa borni kmetič ne more kupovati. V nekterih krajih imajo bukviša, kar je res hvale vredno. Za majhno plačilo, nekteri celó zastonj, ondot dobijo vsake slovenske bukve od časa do časa. Vsi in povsod pa niso tako srečni, in zavoljo posebnih okoljšin se ni nadjati, da bi bilo hitro bolje. Torej bi se gotovo mnogim zlo vstreglo, ako bi ali slavno družtvo sv. Mohorja, ali pa kaki drugi domoljubi po nizki ceni preskerbeli Slovencom še ene bukve. Mislim tukaj le bolj na prosto ljudstvo; tedaj bi omenjena kniga mogla prav po domače pisana biti, kar se tudi lahko brez terdih germanizmov zgodí. Kako naj bi se rèklo tem bukvam, ni veliko ležeče, — da bi le bile izverstnega zapopadka. Kakošnega neki? Ne mislim tukaj in tudi v zapopadek ne jemljem splošnega izobraženja, ne duhovnih rečí, ne kratkočasnic in povédk in ne šolskih rečí. To nam bodo, kakor dozdaj, „Drobtince“, „Koledarji“, „Novice“, „Danica“, „Prijatel“, „Glasnik“ in še druge knige in drugi časopisi donašali.

Zapopadek naj bi obsegel le to, kar je kmetu kakor kmetovavcu v njegovem življenji potrebnega. Povedano bi moglo biti vse le ob kratkem, da bi bukve preveč stroškov ne prizadjale, pri vsem tem pa vendar razumevne bile. V zapopadek njih naj bi se vzelo: I. del: „Navadne človeške bolezni in domači pripomočki.“ II. del: „Živinoreja, navadne bolzni in pripomočki. Pristavek od čbelarstva in podučenje in postave pri barantíi z živino.“ III. del: „Obdelovanje polja, dotično orodje, od gnoja, in kako s pridelki ravnati.“ IV. del: Najbolj potrebne rečí o sadjoreji, vinoreji in pristavek od gojzdov.“ V. del: „Od travnikov ali snožet, travnih semen — paše in pašnikov.“ VI. „Nasveti in naznanovanje skušinj pri gospodarstvu in gospodinstvu sploh.“ VII. del: „Postava o poslih.“ VIII. del: „Nekoliko iz večne ali stoletne pratike od planetov, repatih zvezd itd. in poslednič: kratek popis in zemljovid cesarstva našega.

Kaj toliko rečí v majhne bukve?

Ni potreba za kmete vsake rečí iz korenine dokazati, jih ne učiti, kteri je bil pervi zdravnik, kakošne so bile živali pred vesvoljnim potopom, kako so Rimci orali in Egipčani pšenico sejali; le to kar je zdaj, kaj ima v roke vzeti in storiti, naj se pové. Čmu pa še nazadne od zvezd in zemljovid od cesarstva? Vsi radi beremo, kar skušnje od vremena poterdijo, ali kar nam kdo naprej pripoveduje, akoravno dobro vémo, da nihče nič gotovega ne vé, kakor le tisti, ki je naturi večne postave dal ali „pisal Véliko Pratiko“, kakor naš Koseski pravi. Zakaj bi tedaj kmetu veselje kratili vreme slediti? Vraže se po tej poti ne množijo; njih železno podlago šole verlo podkopujejo. Popis cesarstva bi posebno doslužene vojake veselil.

„Vse to že imamo v našem jeziku izdelano in v bukvah natisnjeno“ — utegne kdo reči. Res je, da imamo; ali celo biblioteko bi kmet mogel imeti, ako bi hotel vse to po mnogih bukvah in časopisih raztreseno najti. Veliko je pa tudi tako pisanega, da prosto ljudstvo ne razume. Imena bolezin so v različnih krajih različne, zatorej bi bilo dobro zraven imena pristaviti: kadar to ali uno bolí, vzemi to in to. Ravno tako bi moglo, kar se piše od ravnanja z zmerznjenimi, utonjenimi itd., le kratko povedano biti, kaj je storiti, sicer bi mertvudnik poprej umerl, kakor bi star kmetišk mož svoje očala poiskal in tri ali štiri strani dolgo podučenje prav počasi prebral. Ne vé tudi iz dolzega podučenja hitro kaj porabiti. Kar je pa kratko povedano, brez teže za vselej v glavi obderží. Taka kniga, se vé da kar je le mogoče dobro doveršena, bi storila veliko dobrega, in kadar bo sčasoma bolj poznana, bo le redka hiša brez nje. Primerjena bi bila za darila v nedeljski šoli.

Ne bi tedaj prazne slame ne mlatil, kdor bi se omenjenega dela poprijel; samo tega ne smé pozabiti, da: kdor za kmeta piše, mora vedno kmeta pred očmi imeti in na vsakoršne okoljšine pri kmetiški hiši paziti.

— c.

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.

Spisal Mihael Verne.

XXII.

Nekdanji Izraeljci so imeli saj dvé ali tri sela z imenom Rama, pa nobeno ni sedanja Rama. Eno teh sel je stalo blizo Betlehema, in zato pravi sveti evangeli govoré o pomoru nedolžnih otročičev: „Glas se je slišal iz Rame, Rahel, ki objokuje otroke svoje, in se ne dá utolažiti, ker jih več ni.“ — Druga Rama pa, ki je domovina preroka Samuela, je bila na hribih efrajmskih. Današnje Rame pa ne nahajamo v svetem pismu ne starega ne novega zakona. Skleniti moramo tedaj, ali da je še ni bilo, ali pa da se je drugač imenovala. In res se je imenovala — ne Rama, ampak Arimatea. Od tod je bil tisti izverstni, pravični možak, ki je po smerti Jezusovi prederzno k Pilatu šel, in ga za mertvo truplo prosil — namreč Jožef Arimatejski. V Arimateji pa, ki se sedaj Rama, ali prav za prav Ramle imenuje, zakaj Arabčani ne pravijo Rama, ampak le Ramle, kar pešeno zemljo naznanja, in zemlja je res pešena kakor okrog Jafe — v Arimateji, pravim, je stanoval še drug imeniten, verl mož z imenom Nikodem, bodi si da je bil od tod domá, ali da se je bil kot Jožefov iskren prijatel tù nakupil. Sedanji frančiškanski samostan stojí, kakor sami frančiškani terdijo, na mestu, kjer je Nikodemovo, ne pa, kjer je Jožefovo poslopje stalo. Zato pa imajo frančiškani v samostanu poleg cerkvice za službo božjo tudi posebno, svetemu Nikodemu posvečeno kapelico. — Nikodem pa je tisti učitelj v Izraelu, ki je bil ponoči k Jezusu prišel, da bi pravo čisto resnico zvedil. Zato je djal Gospodu: „Rabbi! vémo, da si od Boga prišel učitelj; zakaj čudežev, ki jih ti delaš, ne more nihče delati, ako ni Bog ž njim.“

O Kristusovih časih je bila Arimatea še berž ko ne le majhna, pa gotovo prijetna in mikavna kakor malo kakošen kraj — lepo prebivališče, vredno možakov, kakoršna sta bila Jožef in Nikodem; zakaj okolica mesta je še dan današnji v resnici lepa, prijazna in mikavna, dasiravno je le malo obdelana. Kadaj pa je Arimatea veliko mesto postala in ime spremenila, ni prav znano. Najberže so sozidali novo veliko in terdno mesto Arabčani ali Saraceni, ko so se jeli nadušeni za svojo novo vero po ptujih deželah razširjati. Tù v veliki krasni planjavi so hotli za vsako nevarnost in potrebo terdno pribežališče imeti, ki so ga po zemlji — Ramle imenovali; ime Arimatea pa se je malo po malem popolnoma pozabilo.

O pervi križanski vojski so bile Ramle brez ugovora že veliko, lepo, naljudeno in terdno, utaborjeno mesto. Zanimivo pa je, da so Ramle — toliko terdno mesto — perve križancom v roke prišle. Tolik strah je šel namreč pred hrabrimi ptujci od zahoda, da so Ramlenčani svoje dasiravno terdno in z vsem potrebnim obilo previdено mesto naglo zapustili in se v notranje kraje umaknili, ko so se križanci bližali. — Pobožni križanci so obhajali binkoštne praznike pri Cezareji, in so štiri dní tam počivali. Na to pa zapusté morski breg, kterega so se do takrat deržali, ter udarijo čez veliko saronsko ravnino naravnost proti Ramlam. Peti dan prenočé vsred planjave. V tem pa pošljejo Roberta in Gastona s 500 vojaki Ramle ogledat, ker so jih mislili naslednji dan napasti in vzeti. Pa misli si, kako se Robert in Gaston zavzameta, ko vidita namesto brambovcov na ozidji mestne vrata na stežaj odperte. Žive duše ni viditi, pa pametno se bližajo križanci vendar le po malem, da bi v kakošno skrivno zasédo ali v kakošno zadergo ne zabredli. Kmali pa se prepričajo, da je mesto res čisto prazno. Polna radosti in veselja se verneta Gaston in Robert s svojimi vojaki k veliki vojski, ki naslednji dan pride in se prevažnega mesta polasti. Ne kaplje kerví se ne prelije, in križanci imajo, tako reči, pred vratmi Jeruzalema veliko terdno mesto v rokah. Iz polnega serca popevajo hvalo Bogu, da je sovražnike svoje zgol s strahom razkropil, kakor tolikokrat ob časih starodavnih Izraeljcov.

V Ramlah najdejo križanci velike zaloge žita, olja, vína in mnogoverstne hrane, ter se krepčajo in odškodujejo za pomanjkanje, ki so ga sèm ter tjè terpeli. Čez nekoliko dní pusté junaški križanci dovelj močno posadko v Ramlah in odrinejo naprej, bližnji Jeruzalem oblegovat.

Dolgo časa imajo križanci Ramle v rokah — pa v vojskah, zlasti v dolgih vojskah je sreča sedaj na ti, sedaj na uni strani. Veliko let pozneje začne izverstni Saladin križance terdo stiskati in jim vzame tudi Ramle, ter se mašuje za pervo sramotno zgubo lepega mesta s tem, da ga popolnoma razruši in razdene, da bi ne bilo dalje krištjanom v bran in pribežališče. Od takrat se ni moglo mesto več povzdigniti.

XXIII.

Ker morem v Ramlah po sili dva dní biti, Ti hočem tù še en list pisati, dasiravno dobro vém, da kakor mene tudi Tebe želja le naprej v Jeruzalem žene in vleče. Poterpi, prijatel! sedaj ne more še biti.

Današnje Ramle so majhno revno mestice, ki utegne le kakih 3—4000 duš šteti. Ulice so po navadi ozke in polne nesnage kakor po drugih mestih v jutrovih deželah. Celó mestna okolica se je žalostno spremenila. Drevja, zlasti palm, oljk in smokev je še mnogo okrog mesta, al — ne kar enega lepega in dobro obdelanega verta, kakoršni Jafo kinčijo, ne vidiš tù.

Na zahodni strani, še ne četert ure od mesta, stojí visok stolp, iz kterega se po sila dolgi in široki planjavi na vse kraje vidi, kakor deleč okó nese. Pravijo mu „stolp štirideseterih mučencov“, pa nihče ne vé, zakaj. Nekteri terdijo, da poleg krasnega stolpa je stala nekdaj lepa cerkev, posvečena unim štirideseterim mučencom, ki so pri mestu Sebaste v Armenii serčno smert storili — in to utegne res biti, dasiravno ni viditi dan današnji najmanjšega sledú kakošne cerkve. Obširne razvaline na južni strani stolpa so najberže ostanjki krasnega poslopja ali samostana nekdanjih templarjev, ki se po svojem pervem stanovališču blizo tempeljna v Jeruzalemu tako imenujejo. Poglavni namen tega slovečega vitežkega reda je bil namreč evropejske romarje k božjemu grobu, ki so takrat kakor še dan današnji večidel čez Ramle v Jeruzalem hodili, varovati in spremljati, da jih niso Arabčani napadali. Lahko je tedaj verjeti, da so junaški vitezi tù obširno poslopje za-se in v prenočišče pobožnih romarjev, in poleg njega tudi visok stolp sozidali, da bi že od deleč vsako nevarnost lahko zapazili. — Omenjeno obširno poslopje je sedaj vse razrušeno in poderto, in le spodnje terdno obokane podzemeljske shrambe so še v dobrem stanu; stolp pa še veličastno stojí in je le sèm ter tjè nekoliko poškodovan. To je pač čudo veliko v teh krajih, po kterih so razni divjaki o raznih časih veliko huje razsajali kot nekdanji Vandali v Evropi in Afriki. — Stolp je na štiri vogle, vès iz rezanega kamna in kaj lično okinčan z mnogoverstnimi predori. Nekteri teh predorov so upodobljeni kakor zvezdice, nekteri pa po mnogoverstnih drugih oblikah. 120 stopnic pelje do verha.

Še nek drug ostanjk iz nekdanjih časov se vidi pri Ramlah, namreč velik in terden vodnjak, tudi le četert ure od mesta na severni strani. Pravijo mu „vodnjak svete Helene“, pa ne verjamem, da ga je sv. Helena napravila. Ti pobožni cesarici so bili posebno sveti kraji in stavbe cerkev pri sercu. Ne rečem, da ni znabiti tù in tam tudi kakošnih vodnjakov napravila, ker jih je v ti suhi deželi toliko treba; da bi pa bila pobožna cesarica takrat še majhnim in malo naljudenim Ramlam tolik vodnjak sozi-

dala, mi ne gré nič kaj v glavo. Pa sej to nima tako nič v sebi! — Tak vodnjak, ostanjk slavnih Rimljanov, sem vidil nekdaj na Napolitanskem ne deleč od nekdanjih slastnih Baj. Tam so hranili Rimljani vodo za svoje brodovje, ki je za nosom misenskim stalo. — Vodnjak pri Ramlah je misenskemu jako podoben. Obok sloní na 24 klončnikih, ki delé vodnjak v šest predalov na širokost in v štiri na dolgost. Pa v ti nesrečni deželi gré vse pod zlo — tudi ta krasni, toliko koristni vodnjak je jel razpadati. Skerbna vlada bi ga še lahko popravila, pa — v teh krajih ni vlade!

Ozrimo se še enkrat po ti lepi planjavi, ki je bila lastnina starodavnih Filistejcov. Tam je stalo mesto Tamne, kjer je Samson zrele žetve požgal; dalje proti morji mesto Get, domovina orjaškega Goljata; kake dvé uri od tod proti jugo-izhodu je grozovito bojišče, kjer so Filistejci tako strašno Izraeljce otepli, da so jim celó „skrinjo mirú in sprave“ vzeli. Pač dragocen plen! Pa kaj pomaga tudi najsvetejša reč, ako je človek prav rabiti ne ume! — V tem kervavem boju sta poginila Ofni in Finees, razuzdana hudobna sina premehkega vikšega duhovna Heli-ta, in cvet naroda izraeljskega je bil v strašni bitvi pokončan.

Pa čemu Te spominjam teh starodavnih prigodb, ker Ti imam še kaj važnišega povedati.

Tri četerti ure od mesta Ramle na severni strani je Lida, ki jo je sv. Peter z velikim čudežem poslavil. Glej, kako lepo nam djanje Apostelnov (IX. 32.) to pripoveduje! „Prigodilo se je, pravi, da pride Peter, ko je vse obhodil, „tudi k Svetim, ki so v Lidi stanovali. Našel je pa ondi „nekega človeka z imenom Enéa, ki je osem let v postelji „ležal, ker je mertuden bil. In Peter mu pravi: Enéa, „Gospod Jezus Kristus te ozdravi: vstani in postelji si! In „urno vstane. In vsi, ki so v Lidi in v Saronu stanovali, „so ga vidili in se spreobernili k Gospodu.“ Iz Lide je šel Peter v Jope ali Jafo, kakor sem že zgorej povedal.

Lido sem iz Ramel vidil; tje pa nisem šel. Mestice ali marveč selo je le revno, pa lep gaj raznega drevja ga obdaja. Celo selo šteje sedaj med svojimi stanovavci le 25—30 katoliških kristjanov. Dva sta se dala nekemu angležkemu misionarju zapeljati, pa oba sta svojega poprejšnega duhovnega pastirja, častitega frančiškana, že prosila, da bi ju spet v naročje sv. katoliške cerkve sprejel. „Enega, mi je pravil verli frančiškan, mislim v kratkem sprejeti, za druzega pa ne maram, in veliko bo imel opraviti prej ko ga spet sprejmem.“ — Angležki misionarji ne bodo v teh krajih nikdar veliko opravili. Le posamesne malopridneže spreobernejo včasih, ker svojo versko spoznavo z dnarjem razširjajo, pa take spreobernitve terpé le tako dolgo, dokler terpí dnar. Kakor hitro noče misionar več dnarja dajati, so tudi novi spreobernjenci proč! — Pa tudi poduk je tak, da, ako bi hotli očí odpreti, bi lahko vidili, da se jim ni dobrega vspeha nadjati. Zoper prečisto Devico in zoper papeža nespametno razsajati, se ne pravi kristjansko vero učiti.

Tù mi v hipu pride na misel, kako se Lahi s svojim južnim nebom ponašajo. Vsak trenutek se sliši — „il bel sole — il bel cielo d'Italia.“ Južno laško nebó je res lepo, pa sirijansko bi utegnilo še lepše biti. Zrak je čist in gibčen, in zvezde, ki se tù svetlejše in veče kažejo kakor pri nas, se lesketajo, da se jih ne morem nagledati.

(Dalje sledí.)

Ozir po svetu.

Bosna i Hercegovina.

(Dalje.)

Ne spodobi se primerjati človeka neumni živini — pa po pravici se more reči, da imaju naši brati v Bosni i Hercegovini manje pravice, nego pri nas v Sloveniji domača živina ali divja zverina v gori. S domaču živinu sme gospodar obračati po svoji volji i divja zverina se smé streljati: pa živina ima samo jednoga gospodarja i zverinu streljati sme pri nas samo, kdor ima oblast — kristjan v Bosni i Hercegovini ima pa toliko gospodarjev, kolikor je Turkov, i vsaki ima oblast i ga sme strahovati, ga siliti, ga guliti, premoženje silo mu otimati — i ako kristjana i ubije, redko da Turčina od toga glava zaboli, da bi ga kaznili.

Naj več nasilja pa moraju prestati kristjani od zakupnikov, od fanarijotskih gerčkih vladik i od turskih vojakov.

V Turčiji nisu tako vredjeni davki, kakor v naših deželah, da bi vsaki vedil, koliko ima porazmerno i pravično na leto dacije plačati; davke ne sprijemlju zato postavljeni uradniki, nego tam se davaju davki v zakup, v najem, v dražbu, v licitaciju; kdor največ ponudi, tistomu se da oblast davke terjati, pobirati, skupljati i tak človek imenuje se zakupnik, i ljudi, ktere on po celi pokrajini razpošlje dacije pobirat, su zakupniki, su prave pijavice za kristjane.

Davki, ktere moraju kristjani vsakoga leta plačati, su blizo sledeči: carski porez na vsaku hišu 95 grošev, turskih; — vojnica, tudi od vsake hiše; — serbesija (ne vem, kako bi se po slovensko imenovala) od vsake hiše po dve dvajsetici; — kazanlija, kakor bi rekel kotlarina, od vsakoga kotla jeden zlat, to je, 4 gold. 30 kr.; — dacija od duhana, to je od tabaka, kdor ga sadi; — carina se jemlje na tergih i tergoviščih od blaga, ali se proda, ali se ne proda; — dacija, ako kdo umerje i zapusti dete pod 15 let staro, tada se popiše vse blago i od popisa se plača 180 grošev turskih; — dacija, ktera se mora plačati, ako se kdo utopi ali ubije, da ga sme žlahta pokopati, 70 grošev turskih; — žirovina, to je, davek od živine, se plača od vsake hiše po dvajsetici, i od vsake svinje i prešiča po 47 turskih par; — desetina se jemlje od vsake stvari deseto, nekada deveto; — tretjina od vsega vsako tretje, čto zemlja rodi; jemlje se vsaka tretja kopa sena na travniku i žita i snopovja, na njivi, vsaka tretja četvert repe, pese, redkve, paprike, posušenih sliv (čvešplov) i vsega drugoga sadja; tretja mera žganja, vina i tako dalje. Tretjina ni od sultana, nego su ju izumili Turki i ju hoče silo nametnuti kristjanom.

Zvunaj totih davkov je ješče mnogo plačevanja i otimanja, da se človek moraš čuditi, kako se narod ješče preživi. Pa ako bi se jemale vse te dacije redovno, porazmerno i pravično, ne bilo bi za narod niti pol težave: pa vse se daja pod zakup, v licitaciju. Tu zaganjaju i zdražuju te davke, posebno desetinu i žirovinu, tako visoko, da bi zakupnik ješče svojih denarjev ne mogel skupiti i sbrati, ako bi hotel po pravici desetinu i ostale davke pokupljati i sbirati. Pri vsem tom obogatiju toti zakupniki v kakih šestih letih tako, da su milijonisti, ako ravno su popred siromaštvo prodajali: narod pa ostane siromak, vlačen i žejen, gol i bos, i mora s kravami orati, ker je moral konje i vse prodati.

Kadar dojdu zakupniki v selo, to je, kakor da bi prišli kaki divji razbojniki. Dacij terjaju, kolikor se jim svidi, kolikor se samo izdreti more iz naroda; pisma ne daju, da bi se človek mogel izkazati, kada i koliko je uže plačal.

Kadar se porez pokupi uže po vsih selih, onda počnu ne redko sopet od početka pobirati ga, tako, da se plačuje celo leto i se vendar nikada ne doplača. — Zakupnik zapiše neredko mnogo več svinj i živine, kakor je gospodar v djanju ima, i kolikor je zapisal živine, za toliko se mora plačati žirovine.

Kadar skupljaju desetinu, mora narod zakupnikom zastonj služiti i jim delati, čto ukažu; mora dajati jim jesti i piti, voziti jim desetinu, kamor zapovedaju. Nekada uzame zakupnik desetinu v zakup za jedno leto — pobira pa desetinu po dve po tri leta, i narod si ne more pomagati.

Zakupniki muče narod samo telesno — gerčki fanarijotski vladike ga pa muče duševno i telesno. Toti gerčki fanarijotiški vladike nisu dušni pastirji, — imaju samo ime vladik; oni nisu taki dušni pastirji, kakoršni su častiti duhovniki i vladike pravoslavni v kneževini serbski i v našem cesarstvu; nisu kakor naši častiti duhovniki pravoverni (katolički). Fanarijotske vladike se pošiljaju v Bosnu i Hercegovinu i v Bulgariju iz Carigrada. Kadar je kako mesto vladičino v teh deželah prazno — onda nagernu Gerki carigradski i rumeliški na patrijaršiju, — i tu se ne gleda na nečto drugoga, nego kdo za tako mesto največ dá i naj več plača. Samo iz toga se more lehko suditi, kaka zverina da v te kraje za vladika pride. Nije za cemperce bolji kakor je zakupnik. Njegova perva skerb je, najpred iz naroda izdreti one silne novce (denarje), ktere je moral dati za to mesto; za tem si pa tudi ješče za se berzo i toliko nagromaditi premoženja, kolikor se samo nekako more, ker dolgo ne pusté jednoga na tistom mestu, i radi predevaju, da se večkrat potegne denar od takoga mesta.

Tak je fanarijot.

On ne zná jezika serbskoga ali bulgarskoga, ne zná i ne more govoriti s narodom, kteromu bi imel biti dušni pastir, ne zná s ljudstvom moliti v cerkvi, ne zná učiti detca v učilišču; nije prijatelj narodu serbskomu i bulgarskomu, nego uprav njegov sovražnik je: on zametjuje vse, čto je serbskoga, zametjuje serbski jezik, serbske knjige i sili jim svoj gerčki jezik, kteroga narod ne razumi v cerkvi i v učilišču. Namesto da bi kristjane zagovarjal i pobranil pred tursko oblastjo, jih on sam tuži, kakor buntovnike, ako mu nisu v vsem po volji v njegovom nekristjanskom počinjanju. Taki su ti fanarijoti, da je moral večkrat že turski paša braniti kristjane pred nasiljem takih fanarijotov! — Vsi su jednaki; samo Dionisia, vladika v Sarajevu, glavnom mestu Bosne, hvale tamošnji kristjani, da je resnično bolji od drugih, kteri su do sada prihadjali iz Carigrada. Brez plačila je branil i zastupal več kristjanov pred oblastjo, on je gotov pomagati, kde samo more vsakomu; on pokazuje veliku gorečnost za cerkev i šolu, on je obečal dajati sarajevskomu učilišču vsako leto 1000 grošev turskih, dokler je za vladika v Bosni.

To je lepo i hvale vredno, zato se pa tudi spomenja ime vladike Dionisija celó v Sloveniji.

(Konec sledí.)

Slovenske humoreske.

Po národnih pravlicah spisal Vicko Dragan.

Ženitva v Verbovcu.

Častitljivi „pürgar“ oče Mihalkovič so sklenili svojega sina Mihala oženiti. „Sinko Mihalko! rečejo — ti si moraš ženke poiskati, jaz sem že star; hočem ti gospodarstvo izročiti. Iši po Verbovcu med poštenimi hčerkami ljubico svojega serca — pa le po Verbovcu, ker okoli Verbovca so samo veščani — brez pürgarske kerví. Glej, da bode prignala k hramu brejo kravo, prinesla 200 laktov platna, in polno tunjo mastne zaseke. Ti rad tolčne žgance ješ, pa jaz tudi nebi rad na stare dní kverdov žvekal. Trudil sem se dosti, da sem kaj prigospodaril — saj nima nobeden Verbovčan še nabitega hrama, pomalanih polk in okola iz hrastovih soh. Razun tega imam pet kobil in pet krav, — na dilah v starem čebru pet sto pintov suhih sliv, sem brez dolgov; že znaš k staremu Jurežu iti in za Minko prositi. Vzemi si župana na pomoč, in že lehko nicoj poskusiš svojo srečo.

Sinko Mihalko beži k županu, in jih prosi, naj grejo ž njim na večer v snoboke.

„Ta pa že rad grem — odgovorijo oče župan — tam bomo starino pili, in Jurežica zna pogače peči kakor nobena druga Verbovčanka, no mastno župo skuha, da se ne vidi v njej tram, kakor v župici, ktero moja gazdarica kuha.“

„Ti pa bi le dobro sunil, — se jezno županja obregne — saj imaš veliko službo, kupi več svinj, da bodemo petkrat v letu klali, potem pa boš lahko samo zabel lockal.“

„Ne zameri starka, saj veš, da ni vsaka beseda konj“ — jo oče župan vtiščejo in še enkrat obljubijo večer z Mihalom Mihalkovičovim v snoboke iti.

Mihalko se dá pri lončarji lepo obriti in lase skodrati, pretepa svojo čohovino, „sbiksa“ z vodo kuhanih suhih hrušk svoje čižme, in komaj pričakuje srečnega večera.

Kure so šle že spat, zvezde že svetijo prijazno nad Verbovcom, ko župan stopijo v Mihalkovičevo hišo rekši: Tak ali! —

Stara matka Mihalkova mu velijo se poškropiti z blagoslovljeno vodo, in v žep luk utekniti, ker brez luka nesme se v snoboke. „Za klobuk si pa utekni dve betvi babje dušice, na persa deni rožmarin — in tako idi v imenu božjem.“

Jureževi so ravno pri večerji, ko naša snobača stopita v hišo.

„Dober večer! poštena družba“, rečejo oče župan. „Bog daj!“ vsi odgovorijo.

Snobača se h peči vsedeta. Jureževa Minka berž spozna, kaj ta pozni pohod pomeni, in zleti ko vrabec, kadar puška pokne, iz hiše gori na dile.

Skoz okenjak radovedna posluša, ali bodo oče privolili ali ne.

„Zagrabita si pri nas“ — rečejo stari Jurež snobačema. „Lepo zahvaliva, prej ne greva k mizi, dokler niste nama volje spolnili“ — odgovorijo oče župan.

„Kaj je pa Vajna prošnja?“ barajo oče Jurež.

Župan začnejo:

„Stari sokol je opešal, lovec mu postrelil edno krilo; reče mlademu: preživi me; jaz več ne morem; tudi ni mati tvoja sokolica. Pošteni mož in „pürgar“ Mihalkovič ne more več korit kopati; rad bi na stare dní zibal, zato reče mlademu sokolu Mihalku, naj gré po tisti les, s kterim je Adam svojo ženo pervokrat, ko ga je svadila, pretepal. Na Vaši zemlji raste, in radi bi za starega Mihalkoviča napravili zibelko.“

„Dajte nam ga, — saj veste, da nije zadnja hiša v Verbovcu Mihalkovičeva. Mladi sinko je pošten paj; je že dvakrat sam vino v Gradec vozil, in trikrat meni pomagal železno škrinjo prevzdigniti, v kteri so naše drage pravice. Razun tega ga niso še nikdar pajbi vlovili na nepošteni njivi, da bi mogel žerd jezditi, ali pa, da bi mu bili lesico ali pa bučico odrezali.“

„Vse to je lepo — rečejo oče Jurež — pa moramo tudi barati drugo polovico sv. zakona, ali bo tudi naša Minka privolila.“

Minka pri teh besedah kihne na dilah skoz okenjak, in vsi rečejo: „Da Bog pomagaj zakonskemu duhu, kteri nas je poslušal.“

Minko pokličejo v hišo. Vsa sramožljiva stopi pred Mihalka in se mu na en zob nasmeja.

Razjasnjenja: Pürgar ali purgar, ker *u* po več krajih Slovenskega izgovarjajo kot *ü*; tunja, Kübel; zaseka, Speck; kverd, Sohlenriemen; nabiti hram je iz ilovce, kakor se kraj Mure pogosto nahajajo; polka, Balken; okol, Schweinhof; čeber altes Fass; dile, Dachboden; luk, Zwiebel; okenjak, ein Luftloch am Plafond, durch welches die Zimmerluft auf den Dachboden strömmt; suniti; fressen, lockati, schlürfen; paj, pajb, fant. Šavničarje in murski poljanci obsodijo pajba, kterega ponoči pri dekletah vlovijo, da more žerd jezditi; lesica, Hosenthürl; bučica, leinwandener Knopf zur Befestigung der berguše; žurč, hölzernes Weingefäss; dulec, der Hals am Trinkgefäss, zderzgati, räuspern; punčica, Schwiegermutter. Pis.

Pravijo naimre, da nevesta, kadar se smeja, nikdar ne sme zob pokazati. Mihalko njeni smeh razume, in hitro stopi k mizi in testu Jurežu in punci Jurežici roko kušne.

Za župana pa je že čakal žurč starine, kteri poprej, kakor ga nastavi, pregovorí tako:

„Na zdravje starih hrastov, ktera sta danes sopet ozelenela: na zdravje očetov Mihalkoviča in Jureža!“ — Potem nastavi dulec v gerlo in se zderzga.

Drugokrat pregovorí: „Na zdravje sladkodišečih lip: poštenih mater Mihalkovičeve in Jurežičeve, ktere ste danes sopet razcvéle!“ Potem nastavi dulec v gerlo in se zderzga.

Tretjikrat prigovorí: „Na zdravje mladega tersa in mlade rozge, da bi rodila dober sad: na zdravje ženina Mihalka in neveste Minke.“ Potem nastavi dulec v gerlo, in se zderzga.

Snobača se sedaj podata domú, in začele so se priprave za gostovanje. Kakšne? — bodem Vam drugikrat povedal.

Muzikalno slovstvo.

Cäcilia. Musikalische Monatshefte für Landorganisten, Schullehrer und Beförderer der Tonkunst auf dem Lande. Herausgegeben mit besonderer Berücksichtigung derjenigen Landpfarren, in welchen die slovenische Sprache die herrschende ist, von Camillo Maschek, Lehrer an der k. k. Musikschule zu Laibach.

Ti zvezki, po celi pôli, imajo v sebi v treh razdelkih: 1. opomine in poduke, 2. vaje v orglanji, preludije, postludije, kadence i. t. d., 3. pesmi za cerkev in šolo v nemškem, slovenskem in po potrebi v latinskem jeziku. Dobivajo se v Ljubljani pri J. Giontini-tu, in se prodajajo po naročenji na vse po 15 kr., v prodaji pa po 20 kr. zvezek.

Ako pomislimo, kako slabo in okorno orglanje se posebno po farah na kmetih sliši, in to ne po nemarnosti organistov, temveč zavoljo pomanjkanja lahkih in dober kup podukov v orglanji, moramo gospodu Mašek-u za njegovo početje hvalo vediti; organistom pa, in vsem prijatlom lepega petja v cerkvi moramo te muzikalne zvezke, ki na mesec izhajajo, prav prav priporočiti. P.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz okolice Slovenograške na Štaj. 31. marca. Lani smo v „Novicah“ brali: „Mala pratika“, „Velika pratika“, „Slovenski koledar“, „Slovenska koleda“, „Slovenski Romar“ — petero pratik ali koledarjev za malo deželico slovensko! Ali ni to preveč?“ Potem se res hvale vredni „Slovenski Romar“ priporočuje, naj ga posebno duhovni gospodje med ljudstvom širijo. — Dragi pisatelji, pač resnično, veliko preveč je pratik; za tega del prosimo vas, pustiti samovladnost za naprej „Mali in Veliki pratiki“, ki je najbolj prilična in občno ljubljena, in pišite svoje koledarje za omiko in pobožnost ljudstva (po izgledu Albana Štolc-a in Ad. Kolbing-a) brez pratike; — za polovico bojo potem vaše knige boljši kup, in zlasti prosto ljudstvo jih bo ložej kupovalo! Poznam nekega duhovnega gospoda, ki so si naročili iz Celovca 12 istisov „Slov. Romarja“, da bi ga razdelili med svoje farane po 36 kr., kakor je bil mehkovezan naznanjen; poštnino so sami terpeli. Na bukvarjevem listu pa je stal zvezek po 44 krajc. Mislijo, da se je mož za 8 kr. prehitel, ali — stoj muha! bukvar odgovorí, da dobiva brez nadavka „Romarja“ iz Ljubljane, ga tedaj ne more spod 44 kr. oddavati. Prašam zdaj: kako boš imel še veselje, z zgubo blizo 12 kr. pri zvezku, slovenske bukve priporočevati? — Tedaj le ena pratika naj nas Slovence prihodnje razveseljuje, pa po nasvetu gosp. Hicinger-ja nekoliko popravljena, da bode cena lepoznanskih knig se zmanjšala pri koledarjih. Slovenske bukve so sploh predrage, zakaj kar je čez 20 do 24 kr., se kmečki ljudje že vstrašijo. Tako so tudi sicer lepe molitvene bukve „Marije rožen cvet“ le v gube zložene po 48 kr. presnéto osoljene iz Celovške tiskarnice! — Ker že ravno od slovenščine govorím, naj tudi jez željo izrečem, da bi častiti naši gospodje uradniki in notarji iz kancelij kmetom v slovenskem jeziku ukaze pošiljati začeli, kakor je postavno in unidan v „Novicah“ prav lepo in mirno razloženo bilo. Mnoge ukaze dajejo natisniti, na priliko, oklice dražb, napovedi štibre, ceno jestvine itd., — zakaj se to v domačem jeziku ne storí, da bi lahko vsaki župan ali njegov sluga naravnost oklicati mogel, in tudi kmetje sami dopise brati znali, dokler zdaj od Jurka do Marka peté brusijo raztolmačenja iskaje, pa vendar večidel pravega ne zvejo, ker med prostim ljudstvom, ako kdo tudi majčkino nemškuje, vendar nobeden ne zastopi včasi prav zvito zloženih dopisov, zlasti, če so še ptuje besede vmešane, kakor „interveniren, Qualität, Quantität, kumulativ“ i. t. d., da gré res vse „kumulativ“ bravcu po glavi. Kako bi naši ljudje se veselili, ko bi gosposka začela slovensko jim dopisovati, pa — le razumljivo lepo po domače, ne pa terdo, z nenavadnimi besedami i. t. d.! — Gracarca, sproži, sproži tudi ti to važno reč, kakor tudi ti Celovčanka! Vém po lastni skušnji, da je težko in velikega truda potrebno, se jezika naučiti in pisati, pa terdna volja vse premore. Kaj bi prosto ljudstvo okoli Dunaja ali Linca reklo, ko bi se mu pisma iz kancelije podajale v laškem ali slovanskem jeziku! Le to naj pomisli, kdor misli, da je naša želja prenapeta. Pa brez zamere. Sicer pa lepo pisanko za Veliko noč! Cvetko.

Iz Pohorja. Knez V. W. je prepustil pred kratkem neki družbi lesarjev svoje gojzde, — blizo 7000 oralov — za 900 tavžent goldinarjev, da jih izsekajo. Ta gonoba je zbudila v naši deželi, zlasti pa v Pohorju silno nevoljo. Dasiravno postava prepoveduje, se gospodari vendar z našimi gojzdi tako, da se mora vsakemu serce tresti, kteri količkaj v prihodnost pogleda. Tudi štajerska kmetijska družba je v svojem poslednjem zboru željo izgovorila, da naj bi se kmali deržavne gojzdne gosposke ustanovile, brez kterih se gojzdna postava nikolj in nikjer ne bo prav spolnovala.

Pri sv. Trojici v Holozah poleg Ptuja na Štaj. 30. sušca. P. A. S. — Dokler smo v okolici naši, pri Novi cerkvi namreč, žandarjev imeli, se ni nikoli taka nesreča zgodila, kakor ponoči od 27. na 28. sušca t. l. Umorjene ste bile prav grozovito dve osebi: oštarjaškinja samica G. P. in mlada deklica 14 let stara, bivša moja pridna šolarka A. P.; bile ste z drevnjačo po glavi udarjene tako, da ste bile mahoma mertve. Naše ljudstvo sedaj dobro spoznava korist straže žandarske; zato z žalostnim sercom rečem, da nam je velika škoda, da v naši okolici nimamo več žandarjev, in tim več, ker ravno skoz dolino naše fare sv. Trojice peljá pot iz daljnih horvaških krajev, celó iz turške Bosne, od kodar ženó mnogo prešičev v Marburg, Celovec, Nemški gradec i. t. d., in se tudi druzega blaga veliko po tej cesti prepeljava; pa tudi marsikteremu tihotapcu, begunu in hudobnežu iz daljnih krajev, ta pot dobro služi, kteri vé, da ga tukaj in daleč noter do Krapine ni ne enega žandarja, na levo pa od sv. Trojice 2 uri dalje velike horvaške gošave in gojzdi dobro zavetje dajejo hudobnežem. Verlo dobro bi nam kak prijatel iz višjega uradništva pomogel, ako bi slavno ministerstvo za poprejšno žandarsko stražo v našo faro poprosil, ker drugač se bodo hudobije gotovo na tem nevarnem poti še večkrat godile, in tergovini na vsako stran se velik kvar godi, ako se blago po taki cesti sprevažati ima, na kteri se uboji opetuvajo. — Ako hočete preljube „Novice“ od naših okolic še kaj več slišati, sem iz serca rad pripravljen Vam večkrat dopisovati. *)

*) Le večkrat kaj! Prosimo. Vred.

Iz Železnikov 30. sušca. — Hudo nas je pritiskala letos zima; nadlog vsake baže, kamor se človek ozrè. Bile so pri tukajšnih fužinah kolesa blizo tri mesce zamerznjene; le kaj malega, in še to se je le s silo delati moglo. Enako je bilo pri mlinih. Komaj napol somljeto dobivajo ljudje turšico (glavni živež tukajšnih stanovnikov) iz mlinov. Ljudje so zmerzovali in stradali, da se Bogu smili. — Od enega praznika do druzega smo se nadjali odméke, pa vse uganjke in kmečki pregovorí so nas letos opeharili. Sv. Pavel, Svečnica, Pust, sv. Petra stol, sv. Matija, kvaterni teden, tudi merknenje lune — vsi ti so obetali to in uno, pa nihče ni ostal mož beseda. Včasih so pri nas rekli: „kadar v Kodermacu (nekem mlinu blizo nas) grapa zamerzne, potem se 3 dní ne siri več voda“, ali: „če se iz Poljan v naše hribe zvon sliši, potem je kmali silna povodenj.“ Vse to je že letos bilo, pa le še je rajši mraz ko južno. — Če bi bil našim kmetom kadaj trobil in pravil, da svet se suče okrog, majali bi bili z glavami, češ, to ni mogoče; zdaj pa to že verjamejo, da zemlja se je prisukala letos v nek posebno čuden kraj.

J. Levičnik.

Iz Ljubljane. Za gotovo moremo povedati, da dolgo zaželjena postava za pôsle na deželi bode oklicana kmali po veliki noči in da že 1. dan prihodnjega mesca majnika zadobí veljavo. Je pa ta postava kakor drugod tako tudi za našo deželo začasna (provisorisch), in ne zapopada mesta ljubljanskega. — Odbor v „Novicah“ že večkrat pohvaljene družbe za dnarno pripomoč obertnikov in rokodelcov v Ljubljani je častitemu gospodu Jožefu Vogl-u poklonil lep spominek v zahvalo njegovega nevtrudljivega in koristnega prizadevanja pri ti družbi; izročil mu je sreberno in od znotraj pozlačeno veliko kupo (bokal). — Dunajska kmetijska družba je počastila odbornika naše kmetijske družbe gosp. Mih. Ambroža, da ga je svojega družbenika izvolila. — Naročnikov na Vodnikov album je že blizo 800. — V oglasniku teržaškega časnika smo te dní brali, da se pravo ljubljansko mleko vsaki dan skozi celo leto v Terstu (Contrada Riborgo Nr. 457) po 14 krajc. bokal dobiva; tudi kisla smetana je ondi naprodaj.

Iz Ljubljane na veliki petek. Od vremena se navadno začnejo ljudje pogovarjati, kadar jim druge govoríce potekó. Tega ne moremo sicer v „Novicah“ reči, ktere imajo toliko rečí pripravljenih, da ne vejo, kaj bi pred prinesle. Če tedaj od vremena govorimo, storimo to le za to, da zapišemo konec letošnje zime v naš list — v spomin zanamstvu. Veliki petek (2. malega travna) še le je dal okoli Ljubljane slovó letošnji zimi, ki se je začela s snegom 15. grudna, in ki od tistihmal ni več skopnil. Jug ni mogel letos nikoli svojega topivnega žêsla v roke dobiti, le solnce je jemalo polju sneženo odejo; danes (na véliki petek) je deževalo celo dopoldne, da je zginil sneg do malega. Pa kaj! ker nam to veselje grenijo spet vremenski preroki, ki pravijo: „če dežuje na veliki petek, ne tekne dež celo leto nič.“ K sreči imamo tolažbo za to prerokevanje že pisano v rokah — treba je le spomniti, da letos so lagali vsi vremenski pregovori od pervega do zadnjega; po tem takem bo tudi današnji dež — laž. Bog daj! ker nova suša bi nam bila strašna nadloga. Polje nam obeta sedaj veselo prihodnost, zakaj tako lepo je, da ne more biti lepše; tudi miši niso gospodarile letos.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Od leta 1851, kar je poštništvo v cesarstvu prerédjeno, se je število pisem po pošti pošiljanih tako pomnožilo, da so jih pošte leta 1857 27 milij. več razposlale, kakor leta 1851. Razposlale so jih namreč leta 1851 samo 31, leta 1857 pa 58½ milijonov. Največ jih je bilo v doljni Avstrii, namreč 13½ milijonov, najmenj pa v Bukovini, potem v Dalmacii, na Solnograškem, Krajnskem in Koroškem. Največ pisem se je pisalo mesca decembra, najmanj pa februarja.

— Dunajsko mestno ozidje so začeli 30. marca zjutraj rano poderati. Kakih 150 delavcov vsakojake dežele razkopava in razmetava zidovje tako pridno, kakor če bi bili to delo na svojo rajtengo prevzeli. Dunajčanom se bo tožilo po tako priljubljenih sprehodiših okolj mesta, kterih je konec s tem dnévom.

— Na Dunaju imajo že od leta 1382 po dva sejma v letu, kterih vsaki terpí po štiri tedne. Slišati je, da jih bodo popolnoma odpravili.

— Presvitli cesar so pristopili kot ud k dunajski kmetijski družbi.

— Dnarje nove veljave kujejo kaj pridno. Te dní so pripeljali zopet 150 centov srebra iz hramov narodne banke v cesar. kovnico in ravno toliko centov že kovanih dnarjev so peljali v hrame nazaj.

Iz Rusije. „Allg. Ztg.“ piše iz Petrograda od 10. marca: V politiki je vse tiho domá, in po unanji nikogar ne mika in ne briga. Car sam želí pred vsem drugim mirú, časa in prostora za razvitje notranje kreposti Rusije.

Iz Černe gore. Popotniki, kteri so prišli iz niksiške pokrajine v Mostar, so pripovedovali, da je ukazal knez Danilo, da se ima 20 tavžent vojakov zbrati in da se Černogorci zlo na vojsko pripravljajo.

Iz Italije. Pisma iz Rima od 23. marca pripovedujejo, da so našli ondi skorej na vseh hišah: „Viva Orsini“ z rudečimi čerkami zapisano. Gosposka je ta napis povsod berž zbrisala, pa našla jih ni, kteri so to pisali.

— V skrivnem zboru je bilo 19. marca 10 škofov poterjenih, med njimi tudi lizabonski patriarh.

— „Gazz. Piemontese“ je razglasila drugo pismo, ktero je pisal Orsini Napoleonu, in njegov testament.

— Poslednje dní je bilo večkrat brati, da je začelo merzenje francozke in angležke vlade do napolitanske se na bolje obračati; temu nasproti se pa napolitanska in sardinska vlada od dné do dné bolj pisano gledate.

Iz Švajce. Bazelska vlada se je zoperstavila krepko zoper nove francozke konzule, in zvezni odbor je naročil dr. Kernu, švajcarskemu poslancu v Parizu, francozki vladi naznaniti, da so te naprave švajcarskemu ljudstvu zoperne.

— Poslanec dr. Kern je pri francozkem cesarju toliko opravil, da je Napoleon francozke opravnike po ministerstvu pooblastil, švajcarskim potnikom potne liste vizirati, če prav sami k njim ne pridejo, ako jih pošlje njih vlada s posebnim priporočenjen vizirat. Od druzih straní pa je brati, da švajcarska vlada neče spoznati francozkih novih konzulov, zavoljo česar je francozka zažugala, da bo vsem švajcarskim konzulom njih oblast odvzela, ako francozki v Švajci svoje oblasti ne dobé.

Iz Nemškega. Iz Berlina pišejo: Zdaj je eno leto, kar so v ječah začeli hudodelce vsacega posebej zaperati in to se je kot prav dobro skazalo. Jetniki so krotkejši in prijazniši, kakor v ječah po starem načinu, kjer so se mnogokrat serdno preganjali in sovražili. Bali so se, da ne bo norija in samomorstvo nasledek posamnosti med jetniki, pa to se ni nikoli zgodilo. Kadar jih duhovnik ali učenik obiše, so pohlevni in podučljivi, in ker tudi čuvaji lepo z njimi ravnajo, prihajajo vedno krotkeji in boljši. K temu pa primore tudi to, da imajo vedno delati, in da prav radi delajo.

— Brati je, da bo kraljev brat še šest mescov obderžal vladarstvo, dasiravno kraljevo zdravje od dné do dné terdneje prihaja.

— Blizo Merseburga so poderali te dní staro hišo. Ko je bilo delo že skoraj dokončano, se je sanjalo nekemu prebivavcu, da mu kaže francozk vojak iz let 1806—1813 v

starem zidovji mesto, kjer so dnarji zazidani. Ko se zbudí, gré z zidarjem na tisto mesto in mu reče, ondi zid razkopati. Zidar mahne komaj ene krate z kladvom, kar se odvalí kamen, za kterim je ležala stara nogovica, v kteri je bilo 50 križavcov. Tako pripoveduje „Fr. Blatt.“

— Tudi v Saksoníi se morajo podvreči novim francozkim naredbam tisti, kteri hočejo na Francozko potovati.

Iz Francozkega. Nihče se morda ne more bolj čuditi nad tako ojstro politiko v zadevah ptujstva, kakor Francozi sami, namreč pa Parižčani, ker oni imajo največ dobička po ptujih. Smélo bi se skoraj reči, da je mnogo ljudí, kteri mislijo, da je edino v Parizu raj in veselja dom.

— „Nord“ piše, da bo maršal Pelissier z mnozimi in imenitnimi služabniki v Londonu se pokazal. 100 tavžent frankov ima že tako na leto, kar mu pa nese še to, da je maršal, starašina, častni legijnik in poslanec, ima na leto več kot 400 tavžent frankov, to je blizo 200 tavžent goldinarjev našega dnarja.

— Minister notranjih zadev je zaukazal z razpisom od 8. marca, da se imajo vsi topovi, ktere imajo v mnogih mestih, da o posebnih svečanostih z njimi streljajo, v arsenale oddati. V razpisu je rečeno, da so ti topovi poškodovani in bi lahko nesrečo uzrokovali pri streljanju, in da bodo pozneje z drugimi namestjeni.

Iz Angležkega. Minister Dizraeli je nasvetoval 26. marca v deržavnem zboru, da naj prevzame namesto izhodno-indijske družbe vlado Indije 1 minister, 1 namestnik predsednika in 18 svetovavcov. Svetovavci morajo biti možje, kteri Indijo dobro poznajo, volijo naj se samo za 6 let, po tem času pa naj se znajo zopet voliti; plače naj dobivajo 100 tavžent gold., pa v deržavni zbor naj se ne smejo voliti.

— Ako bi bilo časnikom verjeti, bi se mogli Francozi in Angleži danes že bojevati, — tako stermo so se pogledovali in Evropa se je že bala, za mir in za vse, kar izvira iz mirú in vojske. Eni so mislili tù in tam, da je Pelissier Samson, kterega namen je, Angleže v kozji rog vgnati, drugi pa, da je ravno ta mož izvoljen, prijatelstvo med tema narodoma še bolj uterditi. Bodi si pa kakor kolj, to je gotovo, da, ako je časnikarjem ena spodtika premalo, najdejo drugo. Sedaj je zopet otok Perim v rudečem morju, o kterim vejo marsikaj govoriti. Ta otok ostane Angležem, dokler zoper to niso vgovora dali ne Francozi, ne Turki, še menj pa drugi. — Kaj pa suežki vodovod? Sliši se, da je sedanje angležko ministerstvo enako zoper njegovo izdelanje, kakor je bilo Palmerstonovo in gosp. Lesepsa bo še mnogo stalo, preden bo terme odmečil.

— Francozka vlada je nek toliko odjenjala, da smejo Angleži zopet na Francozko, in ne potrebujejo, da bi jim poslanec ali konzuli na Angležkem potne liste vizirali.

Iz Turškega. Poslednji časniki pišejo, da je 15. marca Kemal Efendi zopet z oddelkom armade v Klek odrinil, od kodar pojde v Hercegovino.

Iz Greškega. Po potresu razderti Korint je ukazal kralj namesti na prejšnem mestu zdaj pri morju sozidati. Korinčani se nadjajo iz tega bolj vesele prihodnosti, ker jim bo kupčija po morju več dobička dajala, kakor dosedanje kmetijstvo.

Iz Azije. Omer Paša je zadel na svoji poti v Damask na velike overe. Ondašnje ljudstvo se je zoper njega vzdignilo in več bojev je imel že z njimi.

Iz Kine. Angležki in francozki komisar v Kantonu sta dala mestne poglavarje zapreti, ktere sta postavila, ker so se zoper Evropejce zarotili, in brati je, da pojdejo Angleži in Francozi nad stolno mesto Peking.

Véliki kovači.

Véliki kovači smo!
Železo kujemo,
Jeklo zdelujemo,
Reže ko strup.
Verli smo sajovci,*)
Nikdar postajavci,
Delamo vse noči
Šunder in hrup.

Kašte se dvigjejo,
Ogenj napihjejo,
Iskrice švigajo
Kviško nebes.
Že se mašelj mezdí,
Žlindra se tud' cedí;
Goden je! Skup ljudí,
Ven ž njim na ples!

Če se mašelj opre,
Z jame nam ven ne gré,
Takrat se koža cre,
Smo kakor cmok.
Pa mu ne jenjamo,
Skupaj se vpenjamo,
Kviško ga zdregamo,
Mora na štok!

Mojster ga z klešami
Zgrabi, da vse šumi;
Nič se muditi ni,
Dokler žarí.
Kladivo bunkati,
Jame, ga gumpati, —
Bunkati, bunkati
Na mozlje tri.

Dobre tri vareže
Terja vsak mozelj še,
Kleše sem naj deržé
Prav jih v zobéh.
Že so razbeljeni,
Srečno potegnjeni,
Caklji odsekani
Ležé po tleh.

Pride pa cvenkov dan,
Mesec je dokončan, —
Sedmi dan Bog je sam
Sebi izbral.
V cerkev se snidemo;
Ko domú pridemo,
Si ga privošimo
Kaki bokal.

Rudarji, plavžarji,
Jeklarji, cigarji,
Kor balosarji,
Vsi smo en rod.
Marskaj pregaramo,
Pa nič ne maramo,
Židane volje smo
Vendar povsod!

Zdaj ohladimo se!
Smeja se vinčice,
Kupe so polne vse
Krog in okrog.
Vsaka skerb naj gré v kraj,
Vogni se danes saj, —
Terčimo, bratje, zdaj:
Živi nas Bog!

Bratje še terčimo,
Zdravje mu vošimo,
Pri komur delamo,
Živi ga Bog!
Dečve naših željá,
Tudi Vam naj veljá,
Kamor serce peljá,
Živi vas Bog!

V. Kurnik.

*) Sajovci, to je, Cyklopen.

Darovi za Vodnikov spominek.

	Od I.—XVII. naznanila	738 fl.	52 kr.	
Gospod	Franc Marinšek, fajmošter na Tersteniku	— fl.	30 kr.	
„	Boštjan Trojar, tersteniški župan	— „	10 „	
„	Janez Justin, goriški fajmošter	1 „	— „	
„	J. Hafner, oskerbnik Berdške grajšine	— „	20 „	
„	Andrej Net, velki ceglar na Kokerci	— „	20 „	
„	Juri Košmerl, šenčurski fajmošter	1 „	— „	
„	Vencel Peharc, „ kaplan	1 „	— „	
„	Blaž Petrič, „ „	— „	30 „	
„	Matija Golob, župan v Šenčurji	— „	30 „	
„	Andrej Bohinc, fajmošter v Cerkljah	1 „	— „	
„	Janez Puhar, kaplan v Cerkljah	1 „	— „	
„	Franc Arhar, „ „	— „	30 „	
„	J. Wauken, učitelj „	— „	30 „	
„	Šturm, c. k. okrajni zdravnik v Cerkljah	— „	16 „	
„	Janez Rant, fajmošter Predkloštrom	— „	40 „	
„	Andrej Andolšek, kaplan „	— „	12 „	
„	Gale, oskerbnik Velesovske grajšine	— „	30 „	
„	Janez Kastelic, fajmošter v Kokri	1 „	— „	
„	Andrej Keršišnik, fajmošter Pred dvorom	1 „	30 „	
„	Anton Zarnik, fajmošter v Vogljah	1 „	— „	
„	Valentin Naglič, preddvorski župan	— „	20 „	
„	Matija Markun, mlinar na Gornji Beli	— „	12 „	
„	Franc Robljek, kmet v Bašlju	— „	10 „	
„	Anton Alexander grof Auersperg	10 „	— „	
„	Konrad Pleiweiss, tergovec v Krajnju	5 „	— „	
„	Peter Kozler, c. k. notar v Sežanah	5 „	— „	
„	Janez Toman, fužinar v Kamnigorici	2 „	— „	
„	Josip Ogorevc, oskerbnik Dolske grajšine	1 „	— „	
	Skupaj	776 fl.	2 kr.	

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.